

MIN FEST

Indhold

Indledning	3
Katolicismen	6
Islam	15
Jødedommen	24
Opgaver til filmen	33
Opgaver til Spisevaner	34
Opgaver til Kirke, moske, synagoge	35
Opgaver til Forskelle og ligheder	36

Tak til:

Anna Vorting og familie. Fatma Safad Ali og familie.
Miriam Dreschler og familie. Carolineskolen, Charlotte Lang.
Nord-Vest Privatskole, Line Mansour. Institut Sankt Joseph.
Danmarks Unge Katolikker. Mikkel Enggaard Jørgensen.

Tekst: Leda Festini Jensen og Lisbeth Lyngse
Fotos: Henrik Kloch, Lisbeth Lyngse
Tegninger: Ivana Guljasevic
Layout: Jeanne Mikkelsen

Udgivet med støtte fra:

**MINISTERIET FOR
BØRN, UNDERVISNING
OG LIGESTILLING**

ISBN 978-87-997879-1-3

Miriam

Fatma

Anna

Indledning til elever og lærere

Dette skrift er et undervisningsmateriale til filmen "Min fest". "Min fest" er en film om Fatma, der er muslim, Miriam, der er jøde, og Anna, der er katolik. De tre piger står overfor nogle afgørende tidspunkter i deres religiøse liv: Fatma skal gennemføre fasten i Ramadanmåneden. Miriam skal have sin Bat Mitzvah, og Anna skal firmes. Filmen handler derfor om nogle grundlæggende ritualer og fester i de tre verdensreligioner: Islam, jødedom og kristendom. Filmen og undervisningsmaterialet kan bruges til at arbejde med to af kompetenceområderne i kristendomsundervisningen i 6. og 7. klasse: Livsfilosofi og etik og Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser. Materialet kan også bruges i tværfagligt samarbejde med dansk, samfundsfag eller historie. Det helt overordnede formål med filmen og det tilhørende undervisningsmateriale er at opnå et grundigt kendskab til Islam, jødedommen og den katolske tro.

Artikler og opgaver

Materialet består dels af nogle korte artikler, der fortæller om de religioner, der er med i filmene og deres

udbredelse, samt hvilke tanker der ligger bag den enkelte fest og de ritualer, man ser i filmene. Teksterne er ikke uddybende. De er ment som introduktioner og inspiration til videre-læsning i litteraturen eller på nettet. Der er forslag til begge dele.

Derefter følger en række opgaver, som har en stigende sværhedsgrad, så man kan arbejde med dem på forskellige klassetrin. Det er også muligt at starte med de letteste opgaver og gå videre til dem, der er lidt sværere.

Opgaverne falder indenfor fire emner:

1. Opgaver til filmen
2. Spisevaner
3. Kirke, moske, synagoge
4. Forskelle og ligheder

I hvert af emnerne er der tre opgaver, som også har en stigende sværhedsgrad. Det er en fordel at arbejde med opgaverne i grupper og at sammensætte grupperne, så man er god til forskellige ting indenfor grupperne. Nogen er måske bedst til at skrive tekster, andre til at tegne osv.

Når man har forskellige ting, man er god til, øver man sig i samarbejde samtidig med, at man lærer om de tre verdensreligioner. Det er en god ide, at elever og lærer i fællesskab udvælger, hvilke af opgaverne grupperne skal arbejde med, således at der er mulighed for faglige udfordringer uanset hvilket klassetrin, man er på.

De faglige fællesmål

Det er en pligt for skolen at sørge for, at eleverne på de forskellige klassetrin når det, der hedder de faglige fællesmål. Som nævnt er dette materiale egnet til at arbejde med det, der hedder livsfilosofi og etik og ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser. Det følgende er lidt teknisk og henvender sig mest til læreren, som i det følgende kan se, hvilke dele af læseplanen, der kan opfyldes ved at arbejde med materialet.

Under kompetenceområdet **livsfilosofi og etik** er kompetencemålet efter **6. klassetrin** at eleven skal kunne udtrykke sig nuanceret om den religiøse dimensions indhold og betydning ud fra grundlæggende tilværelsesspørgsmål og etiske principper.

For **livsfilosofi**, drejer det sig om i skrift og tale at kunne udtrykke sig nuanceret om grundlæggende tilværelsesspørgsmål i relation til den religiøse dimensions betydning, og at have viden om religioners og livsopfattelsers udtryk for grundlæggende tilværelsesspørgsmål. For **etik** skal eleven kunne redegøre for sammenhængen mellem etiske principper og moralsk praksis i hverdagslivet og i

religiøse problemstillinger samt have viden om værdier, normer og adfærd i etiske problemstillinger.

For **trosvalg og tilværelsesbetydning** skal eleven kunne udtrykke sig om betydningen af trosvalg for menneskers handlinger og tydning af tilværelsen og have viden om forudsætninger for trosvalg og tydning af tilværelsen.

Under kompetenceområdet **Livsfilosofi og etik efter 9. klassetrin** er kompetencemålet, at eleven kan forholde sig til den religiøse dimensions indhold og betydning ud fra grundlæggende tilværelsesspørgsmål og etiske principper.

For kompetencemålet **livsfilosofi** gælder det at eleven skal være i stand til at reflektere over betydningen af den religiøse dimension i grundlæggende tilværelsesspørgsmål og har viden om trosvalg i forhold til grundlæggende tilværelsesspørgsmål.

For kompetencemålet **etik** skal eleven kunne reflektere over etiske principper og moralsk praksis i mellem menneskelige relationer og have viden om etik og moralsk praksis i et mellem menneskeligt perspektiv. I kompetencemålet **trosvalg og tilværelsestyding**, skal eleven kunne diskutere sammenhænge mellem forskellige trosvalg og deres tydninger af tilværelsen og have viden om sammenhæng mellem forskellige trosvalg og tydninger af tilværelsen.

For kompetenceområdet **ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser efter 9. klassetrin** er kompetencemålet at eleven kan forholde sig til hovedtanker og problemstillinger

inger i de store verdensreligioner og livsopfattelsers oprindelse, historie og nutidige fremtrædelsesformer.

For kompetencemålet **hovedtræk** skal eleven kunne reflektere over hovedtræk i verdensreligioner og livsopfattelser med betydning for Danmark samt have viden om hovedtræk i verdensreligioner og livsopfattelser. For kompetencemålet **grundbegreber** skal eleven kunne redegøre for betydningen af centrale grundbegreber og værdier i verdensreligioner og livsopfattelser og have viden om centrale grundbegreber og værdier inden for verdensreligioner og livsopfattelser.

For kompetencemålet **fremtrædelsesformer** skal eleven være i stand til at reflektere over centrale symbols og ritualers betydning for menneskers liv og kende centrale symbols og ritualers anvendelse i verdensreligioner og livsopfattelser.

Vi mener, at ovenstående kompetenceområder og -mål bliver tilgodeset i undervisningsmaterialet og håber, I får glæde af at arbejde med det.

København, juni 2016
Leda Festini og Lisbeth Lyngse

KATOLICISMEN

Den katolske kirke er den største af de kristne kirker og verdens største trossamfund med ca. 1,2 milliarder troende. Den katolske Kirke ledes af paven. Han bor i Rom og er Roms biskop. Ifølge katolsk traditionen er paven apostlen Peters efterfølger. Siden 2013 har Pave Jorge Mario Bergoglio fra Argentina være pave. Hans pavenavn er Frans.

Ordet katolsk kommer af det græske ord *katholikos*, der betyder almindelig, universel (egentlig dét, der

gælder til alle tider), og det er sådan den katolske kirke ser dig selv: Den er grundlagt af Jesus Kristus og samler de kristne på tværs af nationer og sociale og politiske skel.

Selvom den katolske kirke på den måde er mangfoldig, gælder det ikke når det kommer til troen. Her skal der være enighed. En enighed, der symboliseres af paven. Som Sankt Peters efterfølger er han det synlige tegn på, at kirken ikke kun er én, fordi den bekender én Gud, men

Peterskirken i Rom

også fordi alle de troende udgør ét universelt fælleskab.

Efter katolsk opfattelse er dette fællesskab en konkret virkelighed, som holdes sammen af troen, det kirkelige sammenhold og enighed om, hvad der er den rette katolske livsform og religiøse praksis. Derfor tager alle verdens katolske biskopper jævnligt på besøg i Rom, hvor de fortæller om deres situation i deres lokalområde og modtager råd, opmuntring og tilrettevisninger fra paven og hans rådgivere.

Når den katolske kirke opfatter sig selv som en verdenskirke, har det ikke kun med biskopperne og paven i Rom at gøre. Det er også en måde at tænke og at leve på. Det kommer f.eks. til udtryk ved, at der i hver eneste messe ikke kun bliver bedt for de tilstedeværende og den lokale biskop, men også for paven og for hele verden.

Delingen af den kristne kirke

Men det er mange hundrede år siden, at alle kristne var katolikker. Det store skisma - eller deling - i den kristne kirke skete i 1054, da patriarken af Konstantinopel (det nuværende Istanbul), brød med paven i Rom og den romersk-katolske kirke. Det betød, at den kristne kirke i Østeuropa og Mellemøsten udviklede sig i forskellige nationale retninger - for eksempel den græsk-ortodokse kirke og den russisk-ortodokse kirke - men med patriarken i Konstantinopel som fælles overhoved.

Senere kom reformationen i Europa, hvor Martin Luther og hans tilhæn-

gere brød med den romersk-katolske kirke. Det var en proces, der strakte sig over mange år. I Danmark skete det officielt i 1536, at man overgik fra katolicismen til protestantismen i den danske kirke, men reformationen i Danmark krævede, ligesom i det meste af Europa, en årelang borgerkrig før den nye sejrende konge, Christian 3, kunne overtage magten og endelig gennemføre reformationen.

Det betød bl.a., at klostre med munke og nonner forsvandt fra Danmark. I den protestantiske kirke har man ikke klostre, mens man i den katolske kirke mener, at målet med klosterlivet, der betyder et liv med seksuel afholdenhed og i fattigdom, er et liv i total hengivenhed til Gud.

Grundlaget for den katolske tro er Bibelen og traditionen. Ud over de såkaldt kanoniske skrifter, der er fælles for alle kristne, tager den katolske kirke også de såkaldte apokryfe skrifter med. Det er en række skrifter i Det gamle Testamente, som de protestantiske kirker har valgt fra. Bibelen er en bog, der kræver oversættelse for at blive forstået og det er her traditionen kommer ind i billedet.

Traditionen er blandt andet kirkens trosbekendelser, dens lære, sakramenterne, gudstjenesten og dens liturgi (det vil sige dens forløb), fromhedsformer og forbilleder helgener. Der er syv sakramenter: Dåb, nadver, bod, firmelse, ægtevielse, præstevielse og sygesalvelse.

Sakramenterne

Sakramenterne er for katolikker hellige, synlige tegn, der formidler Guds nåde. De er konkrete handlinger, hvor Gud virker i mennesket gennem synlige tegn. De er indstiftet af Jesus og er ifølge katolikkerne bevidnet i Bibelen. De synlige tegn hjælper de troende til at komme tættere på Gud. Sammen med forkyndelsen af Guds ord er formidlingen af sakramenterne kirkens vigtigste opgave.

Dåben

I Det Nye Testamente bliver Jesus døbt af Johannes Døberen i Jordanfloden, og efter han er blevet korsfæstet og genopstår, siger han til apostlene, at de skal gå ud i verden og gøre alle folk til hans disciple. Han siger, at de skal døbe folk i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn, og lære dem at gøre, som Jesus har befalet, for så vil han

være med dem til verdens ende. Ved dåben bliver man rensset for alle synder, og man bliver medlem af kirken. Man skal være døbt for at kunne modtage kirkens øvrige sakramenter. I nødstilfælde kan alle - også ikke-kristne - døbes, men dåben foretages som regel af en præst. Katolikker bliver som regel døbt som helt små. Dåben kan enten foregå ved, at den, der skal døbes, bliver dykket ned under vand tre gange, eller ved at han eller hun får hældt vand over hovedet tre gange, mens præsten siger barnets navn og "Jeg døber dig i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn."

Disse ord er sammen med vandet det eneste, der behøves for en gyldig dåb. Vandet symboliserer liv og renselse for synd. Neddykningen i vandet symboliserer, at man dør og opstår til et nyt liv med Kristus. Den døbte bliver også salvet med to slags olie og får en hvid dragt på som tegn på, at man nu er et nyt menneske. Barnet eller forældrene tænder et lys som symbol på Jesus Kristus, verdens lys.

Katolikker og protestanter har dåbens sakramente til fælles og betragter hinandens dåb som gyldig. Protestanter, der vil være katolikker, og omvendt, skal derfor ikke døbes igen.

Firmelsen

Katolikkerne mener, at man ved firmelsens sakramente får Helligånden som gave. Jesus lovede at sende sine disciple Helligånden, når han ikke selv længere var hos

dem. Det skete, da Helligånden kom ned til disiplene i pinsen efter Jesus opstandelse. Ifølge Apostlenes Gerninger rejste apostlene Peter og Johannes rundt for at lægge hænderne på nye kristne, som allerede var blevet døbt, for at de skulle modtage Helligånden, og det er den tradition, der videreføres i den katolske kirke ved firmelsens sakramente.

Som man kan se i filmen "Min fest", hvor Anna bliver firmet, foregår det ved, at biskoppen lægger den ene hånd på firmandens hoved og tegner et korstegn på vedkommendes pande med krisam (en blanding af olivenolie og balsam), idet han siger: "Vær beseglet med Helligånden, Guds gave."

Efter firmelsen er man et fuldgylt og ansvarligt medlem af den

katolske kirke. I Danmark bliver man firmet i 12-15-årsalderen, altså omtrent samtidig med, at medlemmer af folkekirken bliver konfirmeret. Firmelsen er ligesom konfirmationen en bekræftelse af troen. Det er en bekræftelse af den trosbekendelse forældrene bekendte, på vegne af barnet, ved dåben. Ved firmelsen er det firmanden selv, der bekræfter denne tro.

Nadveren

Katolikker bruger oftere betegnelserne eukaristi (fra græsk "tak-sigelse") og kommunion (fra latin "fællesskab") end ordet nadver. I filmen fortæller læreren om nadveren til Annas forberedelse til firmelsen. Nadveren er centrum i den katolske kirkes liv. Som læreren fortæller, bygger eukaristien på fortællingen om den sidste nadver, hvor Jesus spiste

Anna's firmelse

Klargøring til nadver

påskemiddag med disciplene aftenen før han blev korsfæstet. Ifølge Johannesevangeliet siger Jesus til disciplene: "Den, der spiser mit kød og drikker mit blod, har evigt liv, og jeg skal oprejse ham på den yderste dag." Og så tog han noget brød og gav dem det og sagde til dem, at det var hans legeme og han gav dem vin og sagde, at det var hans blod.

Det er den sidste nadver, som katolikkerne – og andre kristne – gentager, når de går til nadver under messen, som er den vigtigste katolske gudstjeneste. Under messen bliver brød og vin båret frem til alteret, hvor præsten indvier det til Kristi legeme og blod og derefter uddeler det til de troende.

Katolikker tror, at når præsten siger ordene: "Dette er mit legeme" og "Dette er mit blod", bliver brødet og vinen virkelig forvandlet til Jesu Kristi legeme og blod.

Skriftemålet

Skriftemålet kaldes også bodens eller forsoningens sakramente. Det foregår ved, at katolikkerne bekender

deres synder – dvs. ting, de har gjort forkert – for en præst, som så giver dem syndsforladelse. Dvs. at præsten renser den troede for de ting, de har gjort forkert. Det er ifølge katolsk opfattelse kun Gud, der kan tilgive synder, men han gør det igennem præsten.

For at katolikkerne kan blive tilgivet, skal de angre deres synder, altså erkende at de har gjort noget forkert, oprigtigt fortryde og være indstillet på at forsøge ikke at begå de samme fejl igen. Præsten har tavs-hedspligt og må ikke under nogen omstændigheder fortælle, hvad han har fået at vide i forbindelse med et skriftemål. Hvis han gør det, bliver han automatisk ekskommunikeret, dvs. smidt ud af kirken.

Præsten kan pålægge den, der skrifte-r, en bod. Det kan være en eller flere handlinger, som man udfører for at gøre skaden god igen. Det kan også være at bede bestemte bønner, faste eller at hjælpe folk, der har brug for det. Præsten kan

Skriftestole

også give den skriftende råd og vejledning.

For katolikker er det obligatorisk at skrifte såkaldte dødssynder, det vil sige alvorlige synder. Hvis man har begået en dødssynd, må man ikke gå til kommunion, før den er skriftet. Det er ikke nødvendigt at skrifte mindre alvorlige synder, men katolikker opfordres til at gå til skrifte mindst én gang om året.

De syges salvelse

Dette sakramente er bedre kendt under navnet "den sidste olie", men man behøver ikke være døende for at modtage det. Man kan sagtens modtage sakramentet flere gange i livet, også ved sygdom der ikke er direkte livstruende.

De syges salvelse foregår ved, at præsten salver den syges pande og hænder med indviet olie og beder for vedkommende for at give syndsforladelse, trøst, fred, styrke og håb til den troende og at forbinde vedkommende med Kristus og hans lidelser.

Ægteskabet

Gud har ifølge den katolske kirke skabt mennesket som mand og kvinde for hinanden. Mandens og kvindens kærlighed afspejler Guds kærlighed og forholdet mellem Kristus og kirken, og når et par får børn, er de medarbejdere i Guds skaberværk. Derfor opfatter katolikkerne ægteskabet som helligt, og det er forbudt at have sex før ægteskabet.

Når katolikker bliver gift, lover de hinanden troskab og at elske og ære hinanden til døden dem skiller. De lover også at være åbne over for at få børn og at opdrage dem som kristne. Det betyder bl.a., at den katolske kirke forbyder prævention. Et katolsk ægteskab kan ikke opløses, så skilsmisse findes ikke i den katolske kirke.

Ordinationen

Alle sakramenterne formidles af en ordineret diakon, præst eller biskop. Ordinationen eller indvielsen til at blive diakon, præst eller biskop er i sig selv et sakramente. Ifølge den katolske tro får den, som bliver ordineret, en hellig myndighed fra Kristus til at hjælpe og styrke andre troende gennem forkyndelsen og sakramenterne.

Ordinationens sakramente kaldes ofte præstevielsen, og det er kun mænd, der kan blive præster i den katolske kirke, og de må ikke gifte sig eller have sex. Biskopperne er kirkens øverste ledere. Ud over de andre sakramenter står de for firmelse og ordinationer.

Katolikker i Danmark

Den katolske kirke i Danmark - eller som dens officielle navn lyder: Den romersk-katolske kirke - var den første kristne kirke i Danmark og har sat sit præg på hele den danske kultur. På reformationstiden i 1500-tallet forlod danskerne den katolske kirke og blev protestanter, og

Bispevielse

det blev forbudt at være katolik. Med grundloven af 1849 og religionsfriheden blev det igen lovligt, og katolikkerne kunne igen dyrke deres religion frit.

I begyndelsen var der kun udlændinge og immigranter, der var katolikker, men efterhånden begyndte også danskere at konvertere. I dag er der ca. 40.000 katolikker i Danmark, hvoraf ca. en tredjedel er født

i udlandet, derfor kan en gudstjeneste i nogle katolske sogne i Danmark være flersproget. Der er en del tyske og polske præster i Danmark, fordi katolikkerne bor så spredt, at der ikke er danske katolske præster nok til de relativt mange sogne. Antallet er katolikker i Danmark har været stigende de senere år. Mest på grund af indvandrere, som kommer fra Polen og Vietnam.

Lederen af de 48 danske menigheder, samt den grønlandske og den færøske menighed er biskop Czeslaw Kozon, som kommer fra Polen. Sankt Agnars kirke i Bredgade i København er katolikkernes domkirke i Danmark.

Kirkebygningen

Den katolske kirkebygning adskiller sig fra kirkebygninger i den danske folkekirke på flere væsentlige områder.

Ved indgangen til en katolsk kirke vil der være en skål med vievand, dvs. vand som er velsignet. Når katolikker går ind i kirken, dypper de fingrene i vandet og gør korsets tegn foran bryst og ansigt. Vievand bruges også til dåben.

Fordi katolikker går til skrifte, vil en katolsk kirke have en eller flere skriftestole. Det er to bokse, hvor præsten kan sidde i den ene boks og den, der skrifter, sidder i den anden. Så kan de tale sammen gennem et hul i væggen mellem de to rum, og præsten behøver på den måde ikke at vide, hvem det er, der skrifter.

Der er også andre for helgener, hvor man kan tænde lys for sin helgen. Jomfru Maria og andre helgener spiller en stor rolle i den katolske kirke, hvor man kan bede til helgenerne om deres hjælp og forbøn.

Men selvom der er forskelle, er de ikke større, end at man kan hjælpe hinanden, når der er pladsproblemer. Annas firmelse foregik i Marmorkirken i København. Når katolikkerne bliver firmet, er det biskoppen, der forestår ritualet, og derfor bliver alle i København firmet samme dag. Den katolske kirke i København er ikke stor nok til at alle firmander og deres familie kan være der, så derfor låner de Marmorkirken til begivenheden.

Firmelse

Hvor protestanterne har konfirma-

tionen, har katolikkerne to overgangsritualer. Den første hellige kommunion og firmelsen. Den første hellige kommunion er den første nadver, som barn deltager i. Det er en særlig dag for et katolsk barn og familien.

Traditionelt har børnene haft hvidt tøj på, og pigerne bærer hvide slør. De modtager nadveren fra præsten, en oblat – et lille stykke brød – som er Kristi krop og en slurk vin, som er Kristi blod. Det er meget almindeligt at holde en større fest efter den første hellige kommunion og børnene får gaver.

Konfirmationen er et fælles kristent ritual. I international sammenhæng bruges betegnelsen confirmation af både katolske og protestantiske kirker om det overgangsritual, der

Anna's firmelse

ligger i 14-15 års alderen. I Danmark har den katolske kirke valgt at bruge betegnelsen firmelse, for at vise, at der er forskel mellem folkekirke og katolsk kirke. Firmelsen er et sakramente, hvilket vil sige, at gennemførelsen af det er et møde mellem Gud og mennesket.

LÆS MERE

Religion.dk er Kristeligt Dagblads netside om religion. Her kan du læse mere om den katolske tro:

<http://www.religion.dk/kristendom/katolsk-kristendom>

Den officielle side for den katolske kirke i Danmark:

<https://www.katolsk.dk/den-katolske-kirke-i-danmark/>

Bøger:

"Vatikanstaten og andre hellige kristne steder" Victoria Parker.
Her kan du blandt andet læse noget om, hvad Vatikanstaten, som er den katolske kirkes stat, er for noget.

"Niels Steensen - mellem to verdener: en biografi for unge"

Martin Engelmann.

Bogen handler om Niels Steensen (1638-1686) fra barndommen i København til hans død i Firenze. Han grundlægger bl.a. den geologiske videnskab og ender med at konvertere til katolicismen.

"Da Danmark var katolsk"

Jens Jørgen Nygaard.

Om den katolske kirkes organisation og magt, dens formidling af Guds nåde, kirkebyggeriet, klosterlivet, hel-

gendyrkelse, valfart samt de katolskes historie fra reformationen til i dag.

Dette er kun nogle få titler til inspiration. Der findes mange flere bøger og netsider, som du selv kan søge videre efter.

Husk at når du finder ting på internettet er det vigtigt at se efter, hvem der har skrevet materialet. Er det en troværdig kilde? Er netsiden objektiv, dvs. at den ikke er for eller imod katolicismen, men oplyser neutralt (uden at tage stilling).

Spørg din lærer, hvis du er i tvivl.

ISLAM

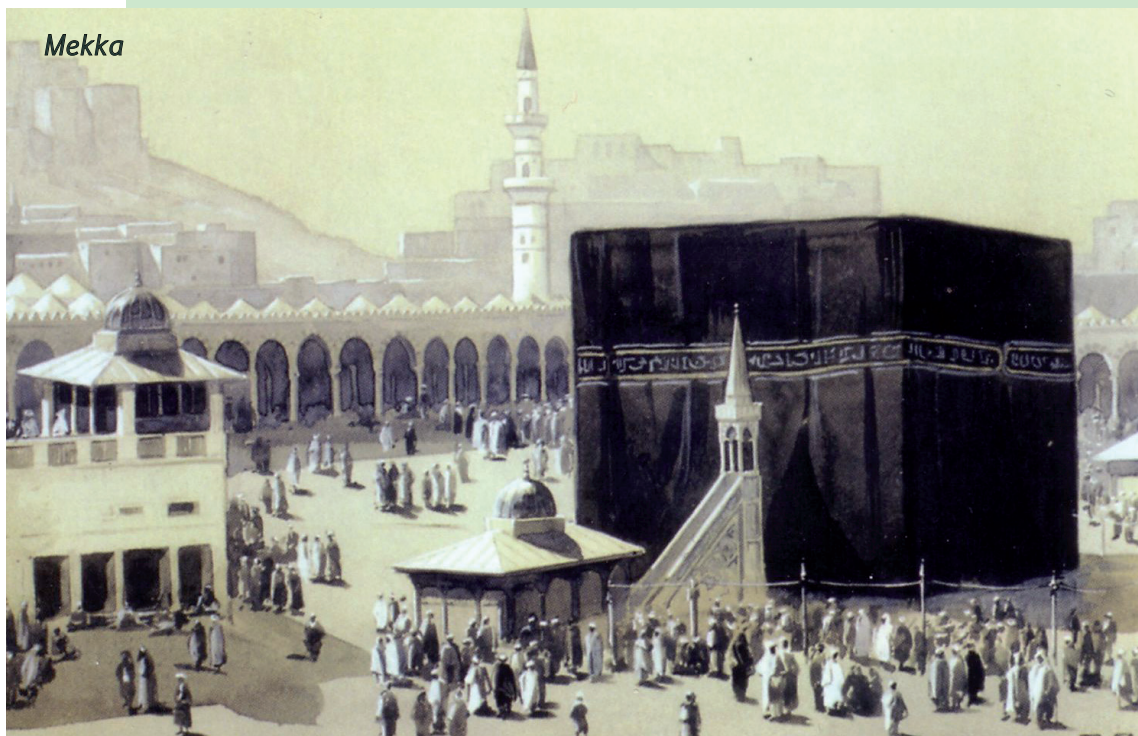
Islam er en stærkt monoteistisk religion, hvis vigtigste dogme er troen på den eneste gud, Allah. Islam er verdens næststørste religion med anslået 1,6 milliarder tilhængere. Hovedretningerne inden for islam er sunni (ca. 85 %) og shia (10-15 %), primært i Iran, Irak, Azerbajdjan, Bahrain og Libanon).

Den muslimske kalender starter i den kristne kalenders år 622. Det var det år profeten Muhammed flygtede fra Mekka, som ligger i

Saudi-Arabien, for at bosætte sig i Medina. Mekka var dengang en ørkenby, der levede af handel og af pilgrimme, der valfartede til Ka'abaen - byens helligdom.

Da Muhammed var omkring 40 år gammel, modtog han den første af de åbenbaringer fra Allah, der blev til muslimernes hellige bog, Koranen. Koranen er altså efter muslimsk opfattelse Allahs ord, og det er forkert at opfatte Muhammed som den, der har skrevet Koranen.

Mekka

Muslimerne betragter heller ikke islam som en ny religion, men mener, at den opgave Gud pålagde Muhammed var at føre menneskene tilbage til den rette tro: Islam.

På Muhammeds tid troede befolkningen i Mekka på en række forskellige guder. Det var i modsætning til Muhammads lære om, at der kun var en gud. Muhammad besluttede sig derfor for at rense Kaabaen for afguder. Det var ikke noget, befolkningen i Mekka var begejstrede for, og da modstanden mod Muhammad voksede, og hans tilhængere var få, tog han i 622 imod et tilbud om at komme til Yathrib - senere Medina - og blive leder der.

Muhammad var en fremragende leder og fik på få år samlet hele den arabiske halvø under sig. I 630 indtog han Mekka og indviede den sorte sten i Kaabaen til Allah.

Sunni og shia

Muhammed døde i Medina år 632. Derefter skulle man finde en efterfølger som politisk og religiøs leder - en kalif. Han skulle ikke være profet som Muhammed, for ifølge islam er Muhammad den sidste profet. Valget af kalif førte til en splittelse i islam, som stadig eksisterer i dag.

Et mindretal blandt muslimerne mente, at efterfølgeren skulle vælges i Muhammads nærmeste familie. De ville have Muhammads fætter og svigersøn Ali som kalif. De kald-

te sig shi'at Ali - Alis parti. Deres efterkommere udgør i dag shia-muslimerne.

Flertallet mente, at Ali var for ung, og at man skulle se mere på efterfølgerens kvaliteter end på hans familieforhold. De ønskede Abu Bakr - Muhammads svigerfar - som kalif. De blev kaldt ahl-al-sunna - traditionalisterne. Deres efterkommere udgør i dag sunni-muslimerne.

Islams storhedstid

I 711 gik islamiske hære over Gibraltarstrædet og erobrede den spanske halvø, og i 1001 blev det nordlige Indien erobret. Islam var i de følgende århundreder en blomstrende civilisation med fremgang på alle områder, både indenfor kunst, videnskab og i velstand overgik islam den kristne verden.

Islams fremmarch førte i de følgende århundreder til, at de kristne lande i Europa tog ud på en række korstog, hvor europæiske herskere forsøgte at erobre Jerusalem, som er en hellig by både for kristne og muslimer. Det lykkedes i 1099, men i 1291 erobrede muslimske fyrster igen Jerusalem fra de kristne.

Under islams blomstring lærte den kristne civilisation meget af islam. Bl.a. er de tal, vi bruger, arabiske. Herunder tallet nul, som man ikke kendte i tidligere talsystemer, og som er afgørende for matematikken. Hospitaler og kirurgiske instrumenter kommer også fra den arabiske kultur, og det samme gør

universitetssystemet.

I slutningen af 1400-tallet begyndte de islamiske samfund at stagnere. Granada blev erobret af de spanske herskere Ferdinand og Isabella, og islams tilstedeværelse på den spanske halvø sluttede. Tyngdepunktet i islam flyttede til Istanbul, da det osmanniske rige besatte Ægypten. Men nok så vigtigt var det, at der teologisk skete en stramning - bl.a. fik de retslærde - dvs. dem, der bestemte, hvordan de islamiske love skulle tolkes - forbudt bogtrykning - og de muslimske samfund mistede deres dynamik.

Moskeen

Moskeen er det sted, muslimer samles for at bede, og den kan sammenlignes med en kirke. I de muslimske lande i Mellemøsten

bliver der kaldt til bøn 5 gange om dagen fra moskeens tårn som kaldes en minaret.

Foran moskeen er der et sted, hvor de, der kommer for at bede, kan vaske ansigt, hænder og fødder. Det skal muslimerne gøre, før de beder. I indgangen er der hylder, som man kan stille sine sko i, for man må ikke gå ind i moskeen med sko på. Gulvet i moskeen er dækket med tæpper, og typisk er stueetagen forbeholdt mænd, og kvinderne er i et galleri på 1. etage.

Når muslimer beder skal de vende ansigtet mod Mekka, derfor er moskeen indrettet, så der er én bedeniche, der angiver retningen mod Mekka. Til højre for bedenichen findes en prædikestol, hvor imamen holder

Al-Aqsa moskeen i Jerusalem

en prædiken i forbindelse med bøn-
nen fredag middag, som regnes for
at være ugens vigtigste bøn.

I islam er det forbudt at lave billed-
er af Allah, mennesker og dyr, og
det overholdes strengt i moskéerne,
som i stedet er udsmykket med ge-
ometriske mønstre, blomsterranker
og citater fra koranen.

I Danmark er der mange moskeer
i nedlagte fabrikker og andre byg-
ninger, der ikke oprindeligt er byg-
get som moskeer, så de har ikke
minareter, mens moskéer, der byg-
ges til formålet, har en eller flere
minareter, der kan kaldes til bøn
fra. I områder, hvor muslimerne er
i mindretal, som f.eks. i Danmark
kaldes der ikke til bøn, så der har
minareterne ikke nogen praktisk
funktion. Sammen med moskéen er
der som regel et bibliotek og nogle

forsamlings- og undervisningslokaler.

Islams fem søjler

Islam har fem søjler, der udgør fun-
damentet for den muslimske tro. De
fem søjler er grundlæggende han-
dlinger, som enhver troende muslim
er forpligtet på at udføre for at
sikre sig en plads i paradiset.

De fem søjler er:

1. Trosbekendelsen Shahada

Trosbekendelsen er islams første
søjle og det første man siger, hvis
man vil konvertere til islam. Shaha-
da, der betyder vidnesbyrd, fastslår
islams grundlæggende principper,
monoteismen, dvs. troen på én
gud, og Muhammeds status som
islams profet.

Den arabiske ordlyd af trosbekend-
elsen er:

Ash-hadu an la ilâha illal-Lahu wahdahu, la Sharîka lahu, wa-ash-hadu anna Muhammadan abduhu wa rasûluhu.

Den danske oversættelse er: Jeg bevidner, at der ikke findes andre guder end Allah alene. Han har ingen partnere. Og jeg bevidner, at Muhammed er Hans slave og budbringer.

2. Bøn fem gange om dagen - tidebønnen Alsalat

Tidebønnen er islams anden søjle, og de daglige bønner er en pligt for alle muslimer over 10 år. Muslimer kan bede hjemme eller i moskeen, når der kaldes til bøn. Inden tidebønnen går i gang, skal man vaske sig på en bestemt måde, der kaldes wudu.

Selvom tidebønnen er en pligt, er der enkelte forbehold, som kan fri-

tage en muslim fra at bede tidebøn. Svær sygdom, handicap, graviditet eller menstruation fritstiller muslimeren fra at udføre tidebøn.

3. Almisse - Zakat

Almisse - zakat på arabisk - er den tredje af Islams søjler. Det er en pligt for muslimer at betale almisse - dvs. give en gave til de fattige. Rent teknisk sker der det, at man en gang om året betaler mindst 2,5 % af sin formue, hvis den overstiger ca. 8.000 kr. For at modtage zakat skal man have en formue, der er under de samme ca. 8.000 kr.

Zakat gives primært til muslimer, og da der ikke er så mange, der falder indenfor det muslimske fattigdomsbegreb i Danmark sender de fleste pengene til muslimske lande enten til organisationer eller enkeltpersoner. Zakat betales som regel i

Fatma's fra læser i Koranen

slutningen af ramadanen, så fattige også kan få råd til at holde eid festen, som afslutter ramadanen.

Oprindelsen af zakat har rødder i jødedommen, hvor man betaler zedekha til velgørende formål. Zakat-betalingen har ikke kun et velgørende formål, men er også en renselsesproces, hvor muslimerne forsøger at hjælpe andre, som er knapt så velstillede.

4. Fasten

Flere vers i Koranen befaler muslimerne at faste. Muslimerne faster i ramadan-måned. Fasten betyder, at muslimerne ikke må indtage hverken mad eller drikke eller dyrke sex mellem solopgang og solnedgang.

5. Pilgrimsrejsen

Islams femte og sidste søjle er pilgrimsfærden til Mekka, hajj. Hajj er den sidste pligt, en muslim har over for sin Gud. Selvom pilgrimsfærden er en central del af islam, så findes der enkelte forbehold, som fritager muslimerne fra denne pligt. Pilgrimsrejsen er forbeholdt dem, som er fysisk i stand til at udføre ritualer og har de nødvendige økonomiske midler, da pilgrimsfærden ikke er ment som en byrde, men en åndelig renselsesproces.

Den, der gennemfører en pilgrimsrejse til Mekka, vil gennem hajj-ritualet opnå syndsforladelse og vil derefter kunne kalde sig selv hajji (pilgrim). Det mest kendte billede

Moskeen i Rovsinggade i København

fra pilgrimsfærden er de mange muslimer, som messende cirkulerer rundt om Kabaen i Mekka.

Islam i Danmark

De tidligste oplysninger vi har om muslimer i Danmark er fra folketællingen i 1880, som viste, at der var otte personer i kategorien "Muhamedanere". Det var seks kvinder og to mænd. En af de første offentligt kendte danske muslimer var forfatteren Knud Holmboe, der konverterede til Islam i 1920'erne.

Danmark har haft et betydende mindretal af muslimer siden 1960'erne hvor landet gav opholds- og arbejdstilladelse til gæstearbejdere fra blandt andet Tyrkiet og Nordafrika. I de sidste 50 år er antallet af danske muslimer vokset kraftigt, og Islam er i dag Danmarks næststørste religion efter Folkekirken.

Halal mad

Halal er et arabisk ord for tilladt. I islam bruges ordet halal til at beskrive alt, der er tilladt under islamisk lov, som en modsætning til haram, som er alt, hvad der er forbudt. Det handler ikke kun om mad, men også om den måde man er på: hvad man siger og gør og tager på af tøj. I Danmark bruger vi for det meste ordet halal til at beskrive de muslimske madregler især i forbindelse med den måde dyrene skal slagtes på for at være halal.

Halalslagtning er et helligt ritual for muslimer. Kød skal slagtes på en

bestemt måde. Dyret skal fodres og have vand før slagtning. Dyret skal have bind for øjnene under selve slagtingen og slagteren må ikke skærpe sin kniv foran dyret. Dyret skal stå med hovedet i retning mod Mekka. Inden slagtingen fremsiges Allahs navn.

Den islamiske slagtemetode hedder dhabh og minder meget om den traditionelle, jødiske slagtemetode schæchtning. Begge religioner kræver, at dyret får skåret lufttrøret, spiserøret samt begge halspulsårer over i en ubrudt bevægelse. På den måde bliver dyret bevidstløst med det samme. 95 procent af kyllinger i Danmark bliver Halalslagtede.

Haram er det forbudte, som primært er forbundet med urenhed. Hvad angår kost betyder det, at man som muslim skal holde sig fra at spise svinekød, blod, selvdøde dyr, insekter, krybdyr og alle giftstoffer som f. eks. alkohol. Mange madprodukter har ingredienser, der er udvundet fra svin, og som muslimer derfor ikke må spise. For eksempel de vingummier, der indeholder stivelsesstoffet gelatine. Men i dag kan man finde også halal og kosher vingummier, som er lavet med oksegelatine.

Ramadan

Ramadan er det arabiske navn på den niende måned i den islamiske kalender. Den islamiske kalender følger månen og flytter sig derfor 11-12 dage hvert år i forhold til den gregorianske kalender, som vi

bruger i Danmark. Månedens start, når man kan se nymånen på himlen, og det kan ikke præcis siges, hvornår en måned vil starte.

Ramadanen strækker sig over 29-30 dage, hvor troende muslimer ikke må spise, drikke, ryge og have seksuelt samvær fra dagry til solnedgang. Børn, syge, ældre, rejsende, gravide, ammende mødre, sportsmænd i konkurrence og mænd i krig skal ikke faste. Ved solnedgang brydes fasten med et glas vand og en dadel. Vand for at få væske og dadel pga. det høje sukkerindhold.

Ramadanen er også en vigtig social begivenhed, hvor muslimer dagligt mødes i moskéer, og familier og venner besøger hinanden, når mørket falder på, for at spise sammen.

I filmen "Min fest" kan man se, hvordan Fatmas familie mødes ved solnedgang for at spise. På grund af fastens mange ritualer går samfundene i den muslimske verden markant ned i tempo i den periode. Men en muslim må ikke skilte med, at han/hun faster, og personen skal stadig udføre sine daglige forpligtelser under fasten. Det gælder også for Fatma, som går i skole selvom hun er træt under fasten.

Tanken bag fasten er, at muslimerne skal blive både et fysisk og spirituelt stærkere og bedre mennesker. Unge, der starter på at faste for første gang, faster i kortere tid eller færre dage ad gangen for at vænne sig til at faste. Fastemånedens afsluttes med den store Eid - fest.

Eid fest

Muslimer holder Eid-fest to gange om året. Den mest kendte er Eid al- Fitr - afslutningen på fastemånedens Ramadan. Eid al Fitr betyder den lille fest. Til Eid-fest samles familie og venner, som man kan se i filmen, og man giver ofte gaver til børnene. Fatma får gaver fra sin far, mor og bror. Der er også mange offentlige Eid-fester i Danmark, hvor både muslimer og ikke-muslimer er velkomne til at deltage.

Den anden Eid-fest er Eid ul- Adha, der markerer afslutningen på pilgrimsrejserne til Mekka. Eid ul-Ahda fejres 70 dage efter Ramadan.

LÆS MERE

Religion.dk er Kristeligt Dagblads netside om religion. Her kan du læse mere om islam:

<http://www.religion.dk/islam>

Der findes flere islamiske organisationer, som har netsider. Her er et meget lille udvalg:

<http://www.islam.dk/> er en netside, som har til formål at informere om islam i Danmark

<http://www.danskmuslim.dk/> har også som formål at informere om islam i Danmark

<http://www.disr.info/> hører til moskeen i Røvsinggade i København, som er en Shiitisk moske.

Bøger:

"Islam" Peter Garde.

Her kan du læse om Muhammed,

koranen, islams fem søjler, moskeen og familie og leveregler.

"Politikens islamleksikon"

Jørgen Bæk Simonsen.

Et letforståeligt opslagsværk om islam.

"Profet fortællinger: fortalt for børn"

Her kan du læse fortællinger om 13 af de mest kendte profeter og to andre fortællinger fra Koranen. Om deres vanskeligheder, evner, karakteregenskaber samt bestræbelser for at udbrede deres budskab med udholdenhed, styrke og tro.

Dette er kun nogle få titler til inspiration. Der findes mange flere bøger og netsider, som du selv kan søge videre efter.

Husk, at når du finder ting på internettet er det vigtigt at se efter, hvem der har skrevet materialet. Er det en troværdig kilde? Er netsiden objektiv, dvs. at den ikke er for eller imod islam, men oplyser neutralt (uden at tage stilling).

Spørg din lærer, hvis du er i tvivl.

JØDEDOMMEN

Der er i dag ca. 15 millioner jøder i verden, hvoraf hovedparten lever i Israel og USA. I Jødedommen tror man på, at én almægtige Gud har skabt hele verden og griber ind i den til menneskets bedste. Gud har givet det jødiske folk en vejledning til, hvordan man skal leve et godt liv, hvor man både tjener Gud og sine medmennesker. Jødedommens vigtigste religiøse skrifter er Torahen, der består af de fem Mosebøger, og Talmud, som er nogle omfattende kommentar til og fortolkning af Toraen.

I Torahen betegnes Gud med bogstaverne JHWH - hebraisk har ikke vokaler, og man forsøger ikke at udtale Guds rigtige navn, da det er for helligt. Jøderne kalder som regel Gud for "Adonai", som betyder Herren eller HASHEM, der betyder navnet.

Den jødiske Bibel, der er det samme som Det Gamle Testamente, fortæller historien om dengang jøderne var i landflygtighed i Ægypten og Ægyptens konge, Farao, bestemte, at alle jødiske drengebørn skulle

Toraen

dræbes. Moses forældre satte ham ud i en kurv i Nilen, for at undgå at han blev slået ihjel. Han blev fundet af en ægyptisk prisse, som tog ham til sig som sit eget barn. Da Moses blev voksen var han en dag ude i ørkenen, og Gud åbenbarede sig for ham og sagde, at han skulle føre jøderne til det forjættede land: Israel. På vej frem mod det forjættede land, fik Moses loven fra Gud, og jøderne ser ham derfor som grundlæggeren af den jødiske religion.

Loven eller Torahen er også betegnelsen for den første del af Det Gamle Testamente, som er de fem Mosebøger. Heri er den jødiske lovs i alt 613 bud. Torahen og dens fortolkning udgør stadig kernen i jødedommen.

Hovedretninger i jødedommen

Jødedommen har mange retninger. De tre største er den ortodokse, den konservative og den reformerte jødedom. I filmen "Min fest" fortæller Miriam, at hun bekender sig til den reformerte jødedom – hun siger, at hun er reformjøde.

I 1800-tallet oplevede mange jøder, at traditionel jødisk levevis var uforenelig med de nye tider. De ville reformere jødedommen for at tilpasse den til det omkringliggende samfund. Andre jøder så tidens strømninger som en trussel mod traditionel jødisk levevis og frygtede, at det ville lede til jødedommens ophør. Den gruppe insisterede på, at jøderne skulle overholde jødisk lov og levemåde for at undgå assimilation, indoptagelse, i det omkringliggende kristne samfund. Det

Ortodokse jøder

er baggrunden for, at nye retninger inden for jødedommen voksede frem.

Ortodokse jøder

Ortodoks jødedom repræsenterer den oprindelige jødedom, men består også af mange forskellige retninger. Fælles for dem alle er, at de mener, at Toraen (loven) er af guddommelig oprindelse og derfor kan den ikke forandres.

Ultraortodoks jødedom er den mest ekstreme form for jødedom. Den kaldes også Haredi, som på hebraisk betyder den, der frygter Gud. Denne gruppe holder sig for sig selv. De er stærkt imod de mange andre jødiske retninger.

Ofte taler de ultraortodokse jøder yiddish, som er det sprog, de brugte i Europa, et blandingssprog mellem tysk og hebraisk. I dag finder man ikke mange, som har yiddish som modersmål, men sproget har fået en opblomstring på grund af øget interesse for den jødiske kultur og historie i Europa, navnlig i Østeuropa.

De ultraortodokse mænd går i sort tøj, har en stor sort hat og to lange krøller foran ørerne. Gifte kvinder må

ikke vise deres hår, så de går ofte med paryk eller tildækker deres hår med et tørklæde.

Reformjøder

Som Miriam fortæller i filmen ønsker reformjøder at fjerne en del af de love, som karakteriserer den ortodokse jødedom. De mener, lovene hører til i en anden tid, og for mange af dem er det at være jøde mere noget kulturelt end noget religiøst.

Reformjødedom er på den ene side et forsøg på at tilpasse sig til det omgivende samfunds - ofte kristne - normer. På den anden side er reform jødedommen også et forsøg på at give et alternativ til jøder, som ikke mener, at traditionel jødisk lov og levevis, passer til et moderne liv.

Reformjødedom er den mest udbredte form for liberal jødedom. Den har sine rødder i 1800-tallets Tyskland,

men findes nu først og fremmest i USA, hvor den har stor udbredelse. Reformjødedommen adskiller sig mest markant fra andre retninger inden for jødedommen ved at anerkende et barn af en jødisk far og en ikke-jødisk mor som jøde. I de traditionelle jødiske retninger er det kun børn af jødiske mødre, der anerkendes som jøder.

Konservative jøder

Den konservative jødedom opstod i Tyskland i slutningen af 1800-tallet. Det er den største jødiske retning. Den forsøger at etablere en mellemvej mellem en reformert jødedom, der for en stor gruppe jøder er for vidtgående i sine reformer og en ortodoks jødedom, som mange ikke føler sig hjemme i. Generelt anerkender denne retning, at den ændrede situation i Europa i løbet af 1800-tallet med oplysningstid og industrialisering også må føre til ændringer i religiøs jødisk livsførelse. Men de

Miriam og hendes mor

ønsker at fastholde centrale dele af den jødiske praksis såsom overholdelsen af sabbatten og spisereglerne.

Synagogen i København

Jøder i Danmark

Der er ca. 6.000 jøder i Danmark i dag, og der har boet jøder her i mere end 400 år. De fleste af dem bor i København, men der er også grupper af jøder i Århus og Odense – og en hel del spredt ud over landet. Det største jødiske gudstjenestehus, som hedder en synagoge, ligger i København. Den jødiske præst hedder en rabbiner.

Den 16. december 1684 gav Christian V sin hofjuvelér, Meyer Goldschmidt fra Hamborg, tilladelse til at holde gudstjeneste i sit hjem i Rådhusstræde i København, og det blev starten på den første jødiske menighed i København.

I 1805 åbnede Det Mosaiske Troessamfund – som den største jødiske menighed i Danmark hedder – den første skole for jødiske børn med både danske og jødiske fag. Og i 1833 indviede man den nye, imponerende synagoge i Krystalgade i København, som stadig ligger der.

Det Jødiske Samfund i Danmark, som Det Mosaiske Troessamfund nu hedder, rummer jøder med mange forskellige holdninger og måder at leve på. Det Jødiske Samfund er således rammen om et bredt kulturelt fællesskab for både religiøse og ikke-religiøse jøder. I dag er de fleste danske jøder ikke religiøse, men har en kulturel tilknytning til jødisk liv.

Der findes en gruppe af ortodokse jøder – Machsike Hadas – med omkring 100 medlemmer, som har en synagoge i Ole Suhrsgade i København, og der er en gruppe jøder, der ikke kan finde sig til rette inden for den ortodokse jødedom, der har etableret reformjødedom i Danmark. De hedder Shir Hatzafon – Progressiv Jødedom i Danmark.

Synagogen

Ordet synagoge kommer af græsk og betyder forsamling eller møde. En gudstjeneste i synagogen består udover bønner af læsning og udlægning af Toraen. Traditionelt er gulvet i synagogen forbeholdt mændene, galleriet som ligger på 1.sal eller et særligt aflukke er til kvinderne, og det gælder stadig i ortodokse synagoger. Oplæsningen af Torahen foregår fra det en prædikestol, der hedder bimahen, som er en forhøjning midt i rum-

met. I filmen "Min fest" står Miriam i bimahen, når hun læser sin tale højt. Det er også her skabet med Torah-rullerne er placeret.

Torahen er skrevet på skriftrulle på hebraisk. Hver enkelt rulle er lavet af pergament, som er dyrehud, der er tørret, så man kan skrive på det. De enkelte ark bliver syet sammen, og enderne syes fast til en træstok, der kaldes "livets træ". Skriftrullerne opbevares i det, man kalder arken eller Det Hellige Skab i synagogen. Inde i arken er hver rulle placeret i et hylster af fløjel eller silke med fine broderier på. Skriftrullerne er hellige, derfor må man ikke røre ved pergamentet, når man læser op fra Torahen.

Sabbat

Sabbat er hviledagen, den syvende dag i ugen (= lørdag). I følge jødisk tidsregning begynder sabbatten fredag aften ved solnedgang og varer til lørdag aften ved solnedgang. Ligesom Gud ophørte med at skabe på den syvende dag, skal mennesket bruge denne dag til hvile, bøn og læsning i Torahen. En stor del af Torahen handler om, hvordan man overholder sabbatten. Sabbat kommer af det hebræiske ord "shabbat", som betyder hvile eller ophør.

Traditionelt er sabbat en familiefest, hvor familierne samles i hjemmene og gerne inviterer gæster, for ingen skal være alene på sabbatten. Hvis man følger reglerne for sabbat skal alt arbejde skal gøres, inden sabbatten begynder. Huset skal gøres rent og pyntes, maden laves, brødet bages, og bordet dækkes meget om-

hyggeligt. Før middagen klæder alle om, og mændene tager deres kippa (kalot) på hovedet.

Det første ritual finder sted lige før selve sabbattens begyndelse fredag aften, hvor moren i familien tænder levende lys og siger en velsignelse over dem. Man må ikke tænde lys eller anden form for ild efter sabbatten er begyndt.

Efter at sabbatlysene er tændt, og man er gået til bords, siger faren sabbatvelsignelse (kiddush) over vin og brød, som alle derefter drikker og spiser lidt af. Ud over vin og brød er der ikke særlige regler for, hvad sabbatmåltidet skal bestå af, kun at maden skal være tilberedt efter kosher reglerne.

Lørdag formiddag fejres sabbatten i synagogen og efter gudstjenesten spiser man endnu et måltid i fællesskab i hjemmet. På sabbat er der en masse ting, som de der følger loven ikke må, bl.a. må man ikke tænde ild. Derfor må jøderne ikke tænde en tændstik, starte deres bil eller tænde for komfuret på sabbat. Man må heller ikke skabe noget nyt og bruge det på sabbat. Man må derfor ikke f.eks. tegne, strikke el-

ler brodere. Der må ikke benyttes transportmidler på sabbat. Derfor har mange jøder traditionelt boet inden for gå-afstand af en synagoge. Det er også grunden til, at vi ikke måtte filme Mirams Bat Mizvah, som var på en sabbat. I stedet filmede vi hendes generalprøve på talen, som hun holdt på en fredag.

Sabbatten er jødedommens vigtigste helligdag, fordi den er med til at bevare den jødiske identitet, og i jødisk tradition lægges der derfor stor vægt på fejringen af den.

Kosher mad

Som jøde skal man følge et sæt regler for, hvad der er tilladt at spise og hvordan mad skal håndteres og tilberedes. Det hedder kosher. Kosher betyder det tilladte ud fra halakha (Guds lov). Det er meget forskelligt, hvordan jøder praktiserer disse traditioner. Nogle spiser gerne vegetarisk, nogle spiser stort set alt

bortset fra svinekød og skaldyr – og nogle vil ikke spise mad, som er tilberedt i et ikke-kosher køkken.

For at kød fra et dyr kan være tilladt at spise for jøder, skal det være fra drøvtyggende dyr med spaltede hove. Disse dyr skal slagtes på en bestemt måde for at være kosher. Metoden kaldes schæchtning og skal udføres af en specialiseret slagter, som skal være jødisk. Slagteren sikrer sig, at dyret er sundt. Derefter udfører han et hurtigt halssnit og hænger dyret op, så alt blodet kan løbe ud, fordi blod ikke er kosher.

Når det gælder fisk, er kun fisk med finner og skæl kosher, derfor er ål, skaldyr, rejer og hummer ikke tilladt. Alt, der kommer fra dyr, som ikke er kosher, er forbudt. Der er dog undtagelser: Honning er tilladt, da honningen er overført fra blomsterne og ikke produceret af bierne. Alle frugter og grøntsager er tilladt.

Mirams mor i køkkenet

De jødiske spiseregler beskriver også, hvordan en jøde skal behandle madvarer. I filmen fortæller Miriams mor om, hvordan kød, mælkeprodukter og grøntsager skal holdes adskilt. De skal opbevares på hver sin hylde i køleskabet eller i tre forskellige køleskabe. Det skal også overholdes, når maden tilberedes. Derfor skal man bruge tre sæt køkkenredskaber. Selv ikke ved opvasken må kød og mælkeprodukter komme i berøring med hinanden, derfor vaskes der op af flere omgange. Når man spiser, skal man også holde pause mellem kød og mælkeprodukter. Har man først spist kød, er man nødt til at vente 3-6 timer, inden man indtager et mælkeprodukt.

Det kan være meget svært at overholde de jødiske spiseregler og samtidigt leve et moderne liv. I dag

vælger de fleste jøder en pragmatisk vej, hvor de nøjes med at holde sig fra svinekød.

I Danmark findes kun en enkelt fungerende kosher-butik, som ligger i København, men man kan købe nogle kosher ting i almindelige butikker. Man kan også finde apps, der fungerer som guide til kosher-reglerne og kosher-produkter, og som fremviser taksigelsesbønnerne før og efter et måltid.

Bat Mitzvah og Bar Mitzvah

Bar mitzvah (dreng) eller Bat Mitzvah (pige) ceremonien er et overgangsritual fra barn til voksen. Traditionelt har man i jødedommen kun haft den mandlige konfirmation, Bar Mitzvah. Vores moderne samfund har udviklet sig i retning af ligestilling

Generalprøve på Miriams Bat Mitzvah tale

mellem kønnene, og derfor er der udviklet et lignende overgangsritual for piger – Bat mizvah.

Når en jødisk dreng fylder 13 år, betragtes han som religiøs forpligtet på samme måde som voksne mænd. Han er Bar Mitzvah – ”søn af bud-det”. Hvis han ønsker det, bliver han kaldt op for at læse højt fra Toraen i synagogen på den første sabbat efter hans 13 års fødselsdag.

Herefter kan han regnes med i min-jan, den gruppe på 10 mænd, som er et minimum for at kunne holde en jødisk gudstjeneste. For første gang i sit liv kan han også bede med tefillin, de traditionelle beder-emme.

Ved en Bar Mitzvah læser drengen som regel en del af ugens afsnit af Torahen højt for menigheden i synagogen. Det kræver forberedelse og derfor tilbyder Mosaisk Trossamfund religionsundervisning til alle jødiske drenge i året inden.

En jødisk pige regnes for at være ansvarlig for sit eget religiøse liv, når hun fylder 12 år. Hun er nu Bat Mitzvah – ”datter af buddet”. Der findes forskellige måder at fejre Bat Mitzvah på. Mange familier markerer begivenheden i synagogen den første lørdag, dvs. sabbat, efter pigens 12-års fødselsdag.

I Københavns synagoge holder pigerne en lille tale for menigheden efter selve gudstjenesten. I året inden modtager de religionsundervisning. I filmen taler Miriam med sin lærer og sin mor om den tale, hun skal holde. Og det hele markeres

Miriam's fest

med højtideligheden i synagogen. Efter ceremonien kan familien arrangere en kiddush, en festlig velsignelse af vin med lidt mad, for synagogens gæster i dagens anledning. Det er meget almindeligt at holde en større fest efter en Bar eller Bat Mitzvah ligesom Miriams familie gør.

LÆS MERE

Religion.dk er Kristeligt Dagblads netside om religion. Her kan du læse mere om jødedommen:

<http://www.religion.dk/joededom>

Den officielle side for det jødiske samfund i Danmark:

<http://www.mosaiske.dk/>

Bøger:

”Jødedom” Helle Hinge.

Om religionen, ritualerne og hverda-

gen,. Bogen har ligesom de følgende inspiration til videre læsning.

"Jødedom: tro og livsforståelse"

Bogen er af den tidligere overrabbiner Bent Melchior og anbefales fra 14 år.

"Jødedommen"

Flemming Madsen Poulsen.

Bogen handler om jødedommens historie og udbredelse, jødiske skrifter, det jødiske hjem, den jødiske menighed og det jødiske liv og år.

"Min kammerat er jøde"

Jens Jørgen Nygaard.

En bog om den 11-årige Jorams skolegang og fritidsbeskæftigelser, om familiens liv året igennem med ritualer, symboler og traditioner, om de forskellige højtider gennem livet samt om jødernes længsel efter det forjættede land. Med historisk oversigt over jødedommen.

"Jødedom" Carsten Bo Mortensen.

I denne bog kan du læse om, hvordan jødedommen opstod, og hvordan jøder lever med deres tro. Læs også om Moses, Jerusalem og jødedommen i Danmark

Dette er kun nogle få titler til inspiration. Der findes mange flere bøger og netsider, som du selv kan søge videre efter.

Husk at når du finder ting på internettet er det vigtigt at se efter, hvem der har skrevet materialet. Er det en troværdig kilde? Er netsiden objektiv, dvs. at den ikke er for eller imod jødedommen, men oplyser neutralt (uden at tage stilling).

Spørg din lærer, hvis du er i tvivl.

OPGAVER.....

Opgaver til filmen

Filmen "Min Fest" følger tre piger, Anna, Fatma og Miriam i tiden op til en fest, der er vigtig for deres religion. Pigerne er henholdsvis katolik, muslim og jøde. De følgende opgaver kan løses, hvis man ser filmen og læser teksterne her i hæftet. Opgaverne er delt op, så der først er en forholdsvis let opgave, som kan løses, hvis man har set filmen. Den næste, som vi har kaldt den lidt sværere kræver, at man også har læst teksterne her i undervisningsmaterialet, og det samme gælder for den sværeste af opgaverne. Der er en god ide at arbejde i grupper om opgaverne, og I kan sammen med jeres lærer beslutte om alle skal løse alle opgaverne, eller om I vil fordele dem mellem jer.

Den lette:

De følgende spørgsmål kan du eller gruppen besvare, når du har set filmen "min Fest". Besvar først spørgsmålene og bagefter kan I tjekke i filmen om I har svaret korrekt.

1. Hvorfor kunne vi ikke filme Miriams Bat Mitzvah?
2. I Islam man har pligt til at faste. Hvem begynder at faste først: piger eller drenge?
3. Hvem af piger beder aftenbød i sengen?
4. Hvilken religion skrifter til præsten?
5. Hvor mange gange om dagen skal muslimer bede?
6. Må katolikker spise svinekød?
7. Må jøder blande mælk og kød?
8. Hvad hedder jødernes hellige bog?
9. Hvad betyder Jihad?
10. Hvad skal Miriam tale om til sin Bat Mitzvah?

Den lidt sværere:

Beskriv kort ud fra billederne: hvad er Eid? Hvad er Bat Mizhvah? Hvad er Firmelse?

Du eller gruppen kan enten lave din besvarelse som et kort essay, eller I kan lave en fremlæggelse i klassen.

Den sværeste:

Både jøder kristne og muslimer har en hellig bog. Hvad hedder jødernes, muslimernes og de kristnes hellige bog?

Skriv en opgave på en side, hvor du forklarer, hvad bøgerne hedder og hvordan de er blevet til.

Opgaver til spisereglerne

Der findes forskellige spiseregler indenfor religionerne. Det vanskeligste at overholde er nok kosher-reglerne, som Miriam og hendes mor fortæller om i filmen. Der er også forholdsvis strikte regler for, hvad man må spise indenfor islam, men der er til gængæld ikke så mange regler for, hvordan det skal tilberedes.

Også den kristne tro har regler for faste og for, hvad man må spise og hvornår, der er bare ikke så mange i Danmark, der overholder dem. De følgende opgaver handler om spiseregler. Den bedste måde at løse dem på, er ved at arbejde i grupper. Den første – lette – kan løses ved hjælp af teksterne i dette materiale. Den lidt sværere kræver, at I eller du ændrer spisevaner i en periode. Den sværeste kræver at I finder yderligere oplysninger i andre bøger eller materialer, eller at I søger videre på internettet. Husk, at når I finder materialer på internettet, skal I undersøge om det er en pålidelig kilde, der har udgivet materialet.

Den lette

1. Hvad er kosher? Beskriv reglerne.
2. Hvad er halal-mad? Beskriv reglerne.
3. Hvad spiser du og din familie, som man ikke må spise efter kosher-reglerne og reglerne for halal-mad?

Kontroller sammen med læreren, at gruppen eller du har fundet frem til de rigtige svar.

Den lidt sværere

Her kan du vælge mellem to opgaver:

1. Prøv at faste en eller flere dage og skriv en dagbog om det.
2. Prøv at leve efter de jødiske spiseregler en eller flere dage og skriv en dagbog om det.

Hvis I arbejder i en gruppe er det en god ide, at I ikke vælger samme opgave, men fordeler det mellem jer. Når I har fastet eller spist kosher i det antal dage I har aftalt, sammenligner I jeres dagbøger og laver en samlet fremlæggelse for klassen om, hvordan det gik og hvordan I havde det.

Den sværeste

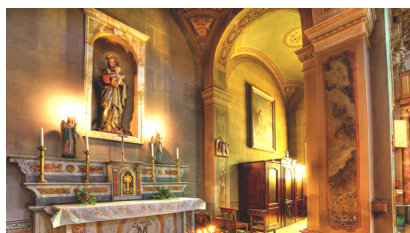
Den kristne kirke har også regler om faste, og om dage, hvor man ikke spiser kød. Reglerne er forskellige alt efter hvilken type af kristen kirke det er. Find ud af hvordan reglerne er i den katolske, den ortodokse og den protestantiske kirke, og beskriv det. Gruppen kan aftale med læreren om I skal skrive en opgave eller fremlægge for klassen.

Opgaver til kirke, synagoge og moske

Som du har set i filmen er der stor forskel på, hvordan de huse, som de forskellige religioner bruger til at holde gudstjenester eller samlinger i. Fat-mas familie kommer ikke så ofte i moskeen, derfor er der ikke billeder af en moske i filmen, men på internettet kan du finde masser af billeder og film fra moskeer – både i Danmark og i udlandet. Der er ingen af disse opgaver, der kan besvares ved kun at se filmen eller læse det skrevne materiale, så I må ud i byen eller på internettet for at besvare opgaverne.

Det lette

Her er tre billeder: en kirke, en synagoge og en moske. De er alle tre set indefra.

En katolsk kirke

En synagoge

En moske

Der er nogle bestemte religiøse årsager til, at de hver især har den indretning. Vælg et af billederne. Beskriv hvad du ser og fortæl, hvorfor kirken, moskeen eller synagogen er indrettet på den bestemte måde.

Du kan skrive et essay eller fremlægge det for klassen, det kan evt. være i form af en planceudstilling med billeder og tekst, som I kan hænge op.

Den sværere

Besøg en kirke, en moske eller en synagoge. Hvad er en præst, en rabbiner og en imam? Og hvad er deres funktion når der er samling i kirken, moskeen eller synagogen?

Skriv en avisartikel, der er udformet som et interview med præsten, rabbineren eller imamen, hvor I besvarer spørgsmålene herover.

Den sværeste

Indenfor de enkelte religioner, findes der forskellige måder at være kristen, muslim eller jøde på. Man kan være f.eks. være katolik eller protestant, shia eller sunni, ortodoks eller reformjøde. Det kan have betydning for, hvordan man indretter kirken, moskeen eller synagogen. Vælg to forskellige retninger indenfor den samme religion og find ud af om der er forskel på hvordan man indretter sig: Hvilke forskelle og ligheder er der? Og hvorfor?

Aftal med læreren, hvordan I skal fremlægge jeres resultater for klassen. Skal det være foredrag med power point? En planceudstilling? Eller en artikel?

Opgaver til forskelle og ligheder mellem den kristne, den jødiske og den muslimske tro

De tre religioner, som vi beskæftiger os med i dette materiale, udspringer alle i Mellemøsten. Det betyder, at der – selvom der er meget store forskelle mellem de tre religioner – også er store ligheder. Det handler de sidste tre opgaver om.

Den lette

Denne opgave handler om din egen holdning til tro og et religiøst liv. Måske har du selv en tro, som du går meget op i, måske er det ikke så vigtigt for dig, eller måske tror du slet ikke på noget. Uanset, hvordan din personlige holdning til religion er, kan du svare på denne opgave, som handler om, hvordan religion præger hverdagen hos de troende. Vælg en af pigerne fra filmen og skriv et essay om, hvordan hendes hverdag er præget af den religion hun bekender sig til. Hvad får hun selv ud af sin tro? Og på hvilken måde adskiller eller ligner hendes hverdag og tro din egen hverdag og din holdning til religion?

Den sværere

I den katolske tro anser man Jesus for at være Guds søn. Det mener man ikke i islam og jødedommen. I islam anses Jesus for at være en af de vigtigste profeter, og han kaldes Isa. Undersøg hvordan henholdsvis jødedom, islam og kristendom ser på Jesus. Hvad er forskelle og ligheder i de forskellige trosretningers syn på Jesus?

Den sværeste

Besøg en moske en kirke og en synagoge og få præsten, imamen eller rabieren der til at fortælle, hvad deres tro siger, om de andre trosretninger. Sammenlign svarene. Stemmer det overens? Eller er der store forskelle i opfattelserne?

Fremlæg jeres resultater for klassen i form af et oplæg, som I bagefter kan diskutere med de andre i klassen.

En anden måde at arbejde med forskelle og ligheder mellem de forskellige trosretninger er at få besøg af ”Din tro, min tro”. Her kan man gratis få besøg af et gæstelærerteam bestående af en jøde, en kristen og en muslim. Indtil videre er det desværre kun i København, Roskilde og Århus, der kan lade sig gøre.

